

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Навчально-науковий медичний інститут
Кафедра патологічної анатомії

РОБОЧА ПРОГРАМА ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА
СУДОВА МЕДИЦИНА. МЕДИЧНЕ ПРАВО УКРАЇНИ

Рівень вищої освіти	Другий рівень
Спеціальність: освітня програма	228 Педіатрія: Педіатрія

Затверджено рішенням Ради з якості

_____
Протокол від _____ № _____

Голова Ради з якості

_____
Петрашенко Вікторія
Олександрівна

ДАНІ ПРО РЕЦЕНЗУВАННЯ ТА ПОГОДЖЕННЯ

Розробник

Будко Ганна Юріївна

Рецензування робочої навчальної програми	<hr/> <hr/>
Розглянуто і схвалено на засіданні робочої проектної групи (РПГ) освітньої програми Педіатрія	Протокол від _____ № _____ Керівник РПГ (гарант програми) _____ Петрашенко Вікторія Олександрівна
Розглянуто і схвалено на засіданні Кафедра патологічної анатомії	Протокол від _____ № _____ Завідувач кафедри _____ Романюк Анатолій Миколайович

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

1. Загальна інформація про навчальну дисципліну

Повна назва навчальної дисципліни	Судова медицина. Медичне право України
Повна офіційна назва закладу вищої освіти	Сумський державний університет
Повна назва структурного підрозділу	Навчально-науковий медичний інститут. Кафедра патологічної анатомії
Розробник(и)	Будко Ганна Юріївна
Рівень вищої освіти	Другий рівень вищої освіти, НРК – 7 рівень, QF-LLL – 7 рівень, FQ-EHEA – другий цикл
Семестр вивчення навчальної дисципліни	18 тижнів протягом 7-го семестру
Обсяг навчальної дисципліни	Обсяг становить 5 кред. ЄКТС, 150 год. Для денної форми навчання 36 год. становить контактна робота з викладачем (36 год. практичних занять), 114 год. становить самостійна робота.
Мова викладання	Українська

2. Місце навчальної дисципліни в освітній програмі

Статус дисципліни	Вибіркова навчальна дисципліна для освітньої програми "Педіатрія"
Передумови для вивчення дисципліни	"Крок-1", необхідні знання з: анатомії людини; гістології, цитології та ембріології; фізіології; мікробіології; біохімії; фармакології; патофізіології; патоморфології
Додаткові умови	Додаткові умови відсутні
Обмеження	Обмеження відсутні

3. Мета навчальної дисципліни

Метою навчальної дисципліни є формування у студентів теоретичних знань щодо загальних положень судової медицини, методів огляду місця події, дослідження трупів, живих осіб, речових доказів і проведення комісійних експертиз в Україні. Основною задачею розділу медичне право є оволодіння знаннями: нормативно-правової бази в медичній галузі; методів правових, управлінських механізмів, забезпечення конституційних прав громадян на охорону здоров'я; правового регулювання медичних правовідносин.

4. Зміст навчальної дисципліни

Модуль 1. Судова медицина.

Тема 1 Предмет і завдання судової медицини. Процесуально-організаційні основи судово-медичної експертизи в Україні.

Судова медицина, її зміст та завдання. Значення судової медицини у системі вищої медичної освіти. Судово-медична експертиза, її роль у роботі правоохоронних органів й охорони здоров'я України. Становлення судової медицини та судово-медичної експертизи. Етапи розвитку судової медицини, особливості сучасного етапу. Внесок визначних судових медиків. Наукові досягнення кафедр (курсів) судової медицини. Судово-медична експертиза як один із різновидів судових експертиз та доказів у судовому процесі. Нормативно-правові акти, що регламентують проведення судово-медичних експертиз.

Тема 2 Загальні питання судово-медичної танатології. Термінальні стани. Вірогідні й достовірні ознаки смерті.

Вчення про смерть у судовій медицині. Концепції смерті. Вмирання, його етапи. Судово-медичне значення термінальних станів. Констатація факту настання смерті. Вірогідні й абсолютні ознаки смерті. Судово-медичні методи встановлення давності настання смерті. Суправітальні реакції.

Тема 3 Судово-медична експертиза трупів новонароджених. Судово-медична експертиза наглої смерті.

Особливості судово-медичного дослідження й техніки розтину трупів новонароджених. Встановлення: новонародженості, доношеності, зрілості, живонародженості, життєздатності, тривалості життя після пологів. Причини смерті плода й новонародженого: до, під час та після пологів. Дітовбивство: активне й пасивне. Поняття про наглу смерть, фактори ризику. Діагностика наглої смерті у разі захворювань: серцево-судинної системи, органів дихання, травлення, центральної нервової, сечостатевої систем, інфекційних захворювань, під час вагітності й пологів. Раптова смерть у дитячому віці. Раптова смерть за особливих обставин: на фоні травми, під час лікувальних процедур, занять спортом. Принципи побудови судово-медичного діагнозу та експертних висновків.

Тема 4 Загальні питання судово-медичної травматології. Судово-медична експертиза ушкоджень тупими й гострими предметами.

Вчення про травму. Класифікація ушкоджень залежно від діючого фактору, характеру й ступеня тяжкості. Особливості опису тілесних ушкоджень. Види тупих й гострих предметів, механізм заподіяння ушкодження. Морфологічні особливості тілесних ушкоджень спричинених тупими й гострими предметами. Сучасні методи визначення життєвості й давності спричинення ушкоджень. Вірогідні причини смерті від механічної травми.

Тема 5 Судово-медична експертиза травматизму й транспортної травми.

Травматизм, його види. Судово-медичні особливості різних видів травматизму. Класифікація транспортної травми. Автомобільна травма, її види. Зв'язок фаз автомобільної травми із механізмом виникнення ушкоджень. Особливості огляду місця дорожньо-транспортної пригоди.

Тема 6 Судово-медична експертиза вогнепальних ушкоджень.

Поняття про вогнепальні ушкодження. Вогнепальна зброя, її види. Механізм пострілу. Додаткові фактори пострілу. Ознаки пострілу в притул, з близької та неблизької відстані. Визначення вхідного та вихідного кульових отворів при пострілах на різних відстанях на одязі та шкірі.

Тема 7 Судово-медична експертиза механічної асфіксії.

Поняття про гіпоксію, асфіксію й механічну асфіксію. Клінічна картина термінального стану під час механічної асфіксії, стадії перебігу. Загальноасфіктичні ознаки. Класифікація механічної асфіксії.

Тема 8 Судово-медична експертиза потерпілих, звинувачуваних й інших осіб: приводи й порядок проведення. Встановлення тяжкості тілесних ушкоджень. Судово-медична експертиза спірних статевих станів й статевих злочинів.

Приводи щодо судово-медичної експертизи потерпілих, звинувачуваних й інших осіб, організація, особливості проведення. Види ушкоджень, давність нанесення, ступень тяжкості. Юридична класифікація тілесних ушкоджень за їх тяжкістю відповідно до Карного Кодексу України. Критерії тяжкості тілесних ушкоджень відповідно до діючих «Правил судово-медичного визначення ступеня тяжкості тілесних ушкоджень». Особливості проведення експертизи у випадках спірних статевих станів й статевих злочинів.

Тема 9 Загальні відомості про отрути, механізм їх дії. Основи судово-медичної діагностики отруєнь.

Поняття про отрути й отруєння. Умови дії отрут. Стадії отруєнь. Особливості огляду місця події при підозрі на смерть від отруєння. Вимоги до судово-медичного дослідження трупа у разі підозри на отруєння. Правила вилучення органів і тканин трупа для лабораторних досліджень. Класифікація отрут.

Тема 10 Отрути з переважно місцевою дією (корозійні). Отрути з переважно загальною дією (резорбтивні).

Характеристика й судово-медична діагностика отруєнь корозійними отрутами (їдкі кислоти й луги, феноли). Характеристика й судово-медична діагностика отруєнь кров'яними (окис вуглецю, метгемоглобін утворювачі); деструктивними (металоїди - ртуть, мідь, свинець, талій, миш'як); нервово-функціональними (етиловий алкоголь, снодійні, алкалоїди, наркотики, сірководень, отрутохімікати - сполуки фосфору).

Модуль 2. Медичне право України.

Тема 11 Загальні поняття й система юридичного права.

Поняття: держави, її форми, функції; влада, суспільство, закони. Види соціальних норм. Елементи норми права. Реалізація норм права. Стадії правого регулювання. Складові правосуб'єктності. Класифікації юридичних фактів. Види поведінки.

Тема 12 Правові основи медичного законодавства.

Державне регулювання охорони здоров'я й медичної діяльності як функція держави. Правові основи біоетики: медична етика й деонтологія у медичній практиці; біоетичне право як наука. Біоетичні права й свободи людини. Медичне правознавство у системі вищої медичної освіти. Медичне правознавство, як навчальна дисципліна. Правовідносини у сфері охорони здоров'я: поняття, склад. Фізичні та юридичні особи як суб'єкти правовідносин у сфері охорони здоров'я.

Тема 13 Юридична регламентація сфери охорони здоров'я.

Медична допомога та послуга: правова сутність й характеристика за законодавством України. Поняття «здоров'я», «органи охорони здоров'я», «система охорони здоров'я». Основні напрямки державного регулювання охорони здоров'я та медичної діяльності. Основні принципи охорони здоров'я. Основні завдання Міністерства охорони здоров'я України. Предмет діяльності лікарні. Види допомоги у сфері медицини.

Тема 14 Правовий статус: студента вищого навчального закладу, лікаря-інтерна, лікаря-спеціаліста, лікаря-педіатра, лікаря-стоматолога.

Поняття «правовий статус». Правовий статус студента закладу вищої освіти. Здобувачі вищої освіти. Права та обов'язки осіб, які навчаються у закладах вищої освіти. Відповідальність за порушення навчальної дисципліни. Соціальні гарантії та компенсації випускникам ВМНЗ. Правовий статус лікаря-інтерна. Правовий статус лікаря-спеціаліста, лікаря-педіатра, лікаря дитячого стоматолога.

Тема 15 Загальна структура й класифікація прав людини у сфері охорони здоров'я. Права пацієнта.

Особисті немайнові права у галузі охорони здоров'я, що забезпечують існування фізичної особи. Отримання медичної допомоги у контексті реалізації права на життя. Правові положення щодо штучного переривання вагітності. Евтаназія: правовий й моральний аспект. Право людини на здоров'я й охорону здоров'я; право людини на особисту недоторканість, свободу та гідність; право на інформовану згоду щодо медичного втручання; право на медичну допомогу; право на інформацію щодо стану свого здоров'я; право на тайну щодо стану свого здоров'я. Лікарська таємниця. Правове оформлення медичного втручання й використання складних методів діагностики, лікування.

Тема 16 Дефекти надання медичної допомоги.

Правова кваліфікація дефектів надання медичної допомоги. Ятрогенна патологія: визначення, актуальність, основні причини виникнення ятрогеній; класифікація ятрогеній, місце ятрогенної патології у структурі несприятливих результатів медичних втручань. Юридична оцінка несприятливих результатів лікування хворих: лікарські помилки, нещасні випадки, професійні злочини. Особливості проведення експертизи дефектів надання медичної допомоги.

Тема 17 Правопорушення й юридична відповідальність у сфері охорони здоров'я.

Правопорушення у сфері охорони здоров'я, юридична відповідальність. Загальні питання юридичної відповідальності медичних працівників: цивільно-правова відповідальність лікувально-профілактичних закладів; адміністративна й дисциплінарна відповідальність медичних працівників; кримінальна відповідальність медичних працівників за вчинення професійних злочинів; поняття посадового злочину й посадової особи у сфері охорони здоров'я. Правове регулювання медичних експертиз: експертиза тимчасової непрацездатності; медико-соціальна експертиза; військово-лікарська експертиза; судово-медична й судово-психіатрична експертиза.

Модуль 3. Диференційний модульний контроль.

Тема 18 Диференційний модульний контроль

I-й етап: контрольне тестування. II-й етап: письмова відповідь на два теоретичні питання модуля.

5. Очікувані результати навчання навчальної дисципліни

Після успішного вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти зможе:

PH1	Знати правила залучення судово-медичного експерта до слідчих та інших дій.
PH2	Кваліфіковано надавати допомогу представникам правоохоронних органів у проведенні огляду: місця події, трупа на місці події, виявлення та вилучення речових доказів біологічного походження.
PH3	Правильно визначати ознаки новонародженості, доношеності, зрілості, живонародженості під час дослідження трупа новонародженої дитини.
PH4	Надавати компетентну допомогу представникам правоохоронних органів із приводу кваліфікації травм й тяжкості тілесних ушкоджень.
PH5	Правильно застосовувати в практичній діяльності слідчого знання про: механічну асфіксію; вогнепальну травму; «отрути» «отруєння».
PH6	Знати методологію проведення комісійної судово-медичної експертизи.
PH7	Формулювати та пояснити правові статуси суб'єктів медичних правовідносин.
PH8	Правильно застосувати знання нормативно-правових актів, що передбачають адміністративну, дисциплінарну, кримінальну відповідальність медичних працівників за професійні та посадові правопорушення та злочини.
PH9	Працювати з професійною літературою, аналізувати та використовувати отриману інформацію.

7. Роль освітнього компонента у формуванні соціальних навичок

Загальні компетентності та соціальні навички, формування яких забезпечує навчальна дисципліна:

CH1	Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
CH2	Здатність вчитися, оволодівати сучасними знаннями та застосовувати їх у практичних ситуаціях.

СН3	Здатність приймати обґрунтовані рішення; працювати в команді; навички міжособистісної взаємодії.
СН4	Визначеність і наполегливість щодо поставлених завдань і взятих обов'язків.
СН5	Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.
СН6	Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини.

8. Види навчальних занять

<p>Тема 1. Предмет і завдання судової медицини. Процесуально-організаційні основи судово-медичної експертизи в Україні.</p>	
<p>Пр1 "Предмет і завдання судової медицини. Процесуально-організаційні основи судово-медичної експертизи в Україні." (денна)</p>	<p>Судова медицина, її зміст і завдання. Судово-медична експертиза, її роль у роботі правоохоронних органів й охорони здоров'я України. Нормативно-правові акти, що регламентують проведення судово-медичних експертиз. Вивчення теми 1 передбачає: роботу з теоретичним матеріалом у вигляді презентації, нормативних документів під керівництвом викладача; усного опитування в навчальній аудиторії; роботу з тестами у MIX learning та в комп'ютерному класі (М-409) за допомогою програми Assisten2. Самостійна підготовка студента до практичного заняття передбачає: використання методичних матеріалів викладених на навчальній платформі MIX learning СумДУ, основної та допоміжної літератури, інтернет ресурсів.</p>
<p>Тема 2. Загальні питання судово-медичної танатології. Термінальні стани. Вірогідні й достовірні ознаки смерті.</p>	
<p>Пр2 "Загальні питання судово-медичної танатології. Термінальні стани. Вірогідні й достовірні ознаки смерті. Демонстрація розтину трупа." (денна)</p>	<p>Вчення про смерть у судовій медицині. Концепції смерті. Вмирання, його етапи. Судово-медичне значення термінальних станів. Констатація факту настання смерті. Вірогідні й абсолютні ознаки смерті. Судово-медичні методи встановлення давності настання смерті. Суправітальні реакції. Вивчення теми 2 передбачає: демонстрацію методики розтину померлого у секційній залі патологоанатомічного відділення (вул. Привокзальна, 31, морг Сумської обласної лікарні) у реальному часі, складання протоколу розтину та стислих висновків; за відсутності трупа передбачена робота з викладачем у навчальній аудиторії із використанням відео-, фото матеріалів і презентації; розв'язування ситуаційних задач; роботу з тестами у MIX learning та в комп'ютерному класі (М-409) за допомогою програми Assisten2. Самостійна підготовка студента до практичного заняття передбачає: використання методичних матеріалів викладених на навчальній платформі MIX learning СумДУ, основної та допоміжної літератури, інтернет ресурсів.</p>
<p>Тема 3. Судово-медична експертиза трупів новонароджених. Судово-медична експертиза наглої смерті.</p>	

Пр3 "Судово-медична експертиза трупів новонароджених. Судово-медична експертиза наглої смерті. Демонстрація розтину." (денна)

Особливості судово-медичного дослідження й техніки розтину трупів новонароджених. Встановлення: новонародженості, доношеності, зрілості, живонародженості, життєздатності, тривалості життя після пологів. Причини смерті плода й новонародженого: до, під час та після пологів. Дітовбивство: активне й пасивне. Поняття про наглу смерть, фактори ризику. Діагностика наглої смерті у разі захворювань: серцево-судинної системи, органів дихання, травлення, центральної нервової, сечостатевої систем, інфекційних захворювань, під час вагітності й пологів. Раптова смерть у дитячому віці. Раптова смерть за особливих обставин: на фоні травми, під час лікувальних процедур, занять спортом. Принципи побудови судово-медичного діагнозу. Вивчення теми 3 передбачає: демонстрацію методики розтину трупа новонародженого у секційній залі патологоанатомічного відділення (вул. Привокзальна, 31, морг Сумської обласної лікарні) у реальному часі, складання протоколу розтину та стислих висновків; за відсутності трупа передбачена робота з викладачем у навчальній аудиторії із використанням відео-, фото матеріалів і презентації; розв'язування ситуаційних задач; роботу з тестами у MIX learning та в комп'ютерному класі (М-409) за допомогою програми Assisten2. Самостійна підготовка студента до практичного заняття передбачає: використання методичних матеріалів викладених на навчальній платформі MIX learning СумДУ, основної та допоміжної літератури, інтернет ресурсів.

Тема 4. Загальні питання судово-медичної травматології. Судово-медична експертиза ушкоджень тупими й гострими предметами.

Пр4 "Загальні питання судово-медичної травматології. Судово-медична експертиза ушкоджень тупими й гострими предметами." (денна)

Вчення про травму. Класифікація ушкоджень залежно від діючого фактору, характеру й ступеня тяжкості. Особливості опису тілесних ушкоджень. Види тупих й гострих предметів, механізм заподіяння ушкодження. Морфологічні особливості тілесних ушкоджень спричинених тупими й гострими предметами. Вірогідні причини смерті від механічної травми. Вивчення теми 6 передбачає: роботу з теоретичним матеріалом у вигляді презентації, нормативних документів, судово-медичних висновків під керівництвом викладача; усного опитування в навчальній аудиторії; роботу з викладачем у навчальній аудиторії із використанням відео, фотоматеріалів і презентації; розв'язування ситуаційних задач; роботу з тестами у MIX learning та в комп'ютерному класі (М-409) за допомогою програми Assisten2. Самостійна підготовка студента до практичного заняття передбачає: використання методичних матеріалів викладених на навчальній платформі MIX learning СумДУ, основної та допоміжної літератури, інтернет ресурсів.

Тема 5. Судово-медична експертиза травматизму й транспортної травми.

Пр5 "Судово-медична експертиза травматизму й транспортної травми." (денна)

Травматизм, його види. Судово-медичні особливості різних видів травматизму. Класифікація транспортної травми. Автомобільна травма, її види. Особливості огляду місця дорожньо-транспортної пригоди. Вивчення теми 5 передбачає: роботу з теоретичним матеріалом у вигляді презентації, нормативних документів, судово-медичних висновків під керівництвом викладача; усного опитування в навчальній аудиторії; роботу з викладачем у навчальній аудиторії із використанням відео, фотоматеріалів і презентації; розв'язування ситуаційних задач; роботу з тестами у MIX learning та в комп'ютерному класі (М-409) за допомогою програми Assisten2. Самостійна підготовка студента до практичного заняття передбачає: використання методичних матеріалів викладених на навчальній платформі MIX learning СумДУ, основної та допоміжної літератури, інтернет ресурсів.

Тема 6. Судово-медична експертиза вогнепальних ушкоджень.

Пр6 "Судово-медична експертиза вогнепальних ушкоджень." (денна)

Поняття про вогнепальні ушкодження. Вогнепальна зброя, її види. Механізм пострілу. Додаткові фактори пострілу. Ознаки пострілу в притул, з близької та неблизької відстані. Визначення вхідного та вихідного кульових отворів при пострілах на різних відстанях на одязі та шкірі. Вивчення теми 6 передбачає: роботу з теоретичним матеріалом у вигляді презентації, нормативних документів, судово-медичних висновків під керівництвом викладача; усного опитування в навчальній аудиторії; роботу з викладачем у навчальній аудиторії із використанням відео, фотоматеріалів і презентації; розв'язування ситуаційних задач; роботу з тестами у MIX learning та в комп'ютерному класі (М-409) за допомогою програми Assisten2. Самостійна підготовка студента до практичного заняття передбачає: використання методичних матеріалів викладених на навчальній платформі MIX learning СумДУ, основної та допоміжної літератури, інтернет ресурсів.

Тема 7. Судово-медична експертиза механічної асфіксії.

Пр7 "Судово-медична експертиза механічної асфіксії." (денна)

Поняття про гіпоксію, асфіксію й механічну асфіксію. Клінічна картина термінального стану під час механічної асфіксії, стадії перебігу. Загальноасфіктичні ознаки. Класифікація механічної асфіксії. Вивчення теми 7 передбачає: роботу з теоретичним матеріалом у вигляді презентації, нормативних документів, судово-медичних висновків під керівництвом викладача; усного опитування в навчальній аудиторії; роботу з викладачем у навчальній аудиторії із використанням відео, фотоматеріалів і презентації; розв'язування ситуаційних задач; роботу з тестами у MIX learning та в комп'ютерному класі (М-409) за допомогою програми Assisten2. Самостійна підготовка студента до практичного заняття передбачає: використання методичних матеріалів викладених на навчальній платформі MIX learning СумДУ, основної та допоміжної літератури, інтернет ресурсів.

Тема 8. Судово-медична експертиза потерпілих, звинувачуваних й інших осіб: приводи й порядок проведення. Встановлення тяжкості тілесних ушкоджень. Судово-медична експертиза спірних статевих станів й статевих злочинів.

Пр8 "Судово-медична експертиза потерпілих, звинувачуваних й інших осіб: приводи й порядок проведення. Встановлення тяжкості тілесних ушкоджень. Судово-медична експертиза спірних статевих станів й статевих злочинів." (денна)

Особливості проведення судово-медичної експертизи потерпілих, звинувачуваних й інших осіб, організація. Види ушкоджень, давність нанесення, ступені тяжкості. Юридична класифікація тілесних ушкоджень за їх тяжкістю відповідно до Карного Кодексу України. Критерії тяжкості тілесних ушкоджень відповідно до діючих «Правил судово-медичного визначення ступеня тяжкості тілесних ушкоджень». Особливості проведення експертизи у випадках спірних статевих станів й статевих злочинів. Вивчення теми 8 передбачає: роботу з теоретичним матеріалом у вигляді презентації, нормативних документів, судово-медичних висновків під керівництвом викладача; усного опитування в навчальній аудиторії; роботу з викладачем у навчальній аудиторії із використанням відео, фотоматеріалів і презентації; розв'язування ситуаційних задач; роботу з тестами у MIX learning та в комп'ютерному класі (М-409) за допомогою програми Assisten2. Самостійна підготовка студента до практичного заняття передбачає: використання методичних матеріалів викладених на навчальній платформі MIX learning СумДУ, основної та допоміжної літератури, інтернет ресурсів.

Тема 9. Загальні відомості про отрути, механізм їх дії. Основи судово-медичної діагностики отруєнь.

Пр9 "Загальні відомості про отрути, механізм їх дії. Основи судово-медичної діагностики отруєнь." (денна)

Поняття про отрути й отруєння. Умови дії отрут. Стадії отруєнь. Особливості огляду місця події при підозрі на смерть від отруєння. Вимоги до судово-медичного дослідження трупа у разі підозри на отруєння. Правила вилучення органів і тканин трупа для лабораторних досліджень. Класифікація отрут. Вивчення теми 9 передбачає: роботу з теоретичним матеріалом у вигляді презентації, нормативних документів, судово-медичних висновків під керівництвом викладача; усного опитування в навчальній аудиторії; роботу з викладачем у навчальній аудиторії із використанням відео, фотоматеріалів і презентації; розв'язування ситуаційних задач; роботу з тестами у MIX learning та в комп'ютерному класі (М-409) за допомогою програми Assisten2. Самостійна підготовка студента до практичного заняття передбачає: використання методичних матеріалів викладених на навчальній платформі MIX learning СумДУ, основної та допоміжної літератури, інтернет ресурсів.

Тема 10. Отрути з переважно місцевою дією (корозійні). Отрути з переважно загальною дією (резорбтивні).

Пр10 "Отрути з переважно місцевою дією (корозійні). Отрути з переважно загальною дією (резорбтивні)." (денна)

Характеристика й судово-медична діагностика отруень корозійними отрутами (їдкі кислоти й луги, феноли). Характеристика й судово-медична діагностика отруень кров'яними (окис вуглецю, метгемоглобін утворювачі); деструктивними (металоїди – ртуть, мідь, свинець, талій, миш'як); нервово-функціональними (етиловий алкоголь, снодійні, алкалоїди, наркотики, сірководень, отрутохімікати – сполуки фосфору). Вивчення теми 10 передбачає: роботу з теоретичним матеріалом у вигляді презентації, нормативних документів, судово-медичних висновків під керівництвом викладача; усного опитування в навчальній аудиторії; роботу з викладачем у навчальній аудиторії із використанням відео, фотоматеріалів і презентації; розв'язування ситуаційних задач; роботу з тестами у MIX learning та в комп'ютерному класі (М-409) за допомогою програми Assisten2. Самостійна підготовка студента до практичного заняття передбачає: використання методичних матеріалів викладених на навчальній платформі MIX learning СумДУ, основної та допоміжної літератури, інтернет ресурсів.

Тема 11. Загальні поняття й система юридичного права.

Пр11 "Загальні поняття й система юридичного права." (денна)

Поняття: держави, її форми, функції; влада, суспільство, закони. Види соціальних норм. Елементи норми права. Реалізація норм права. Стадії правого регулювання. Складові правосуб'єктності. Класифікації юридичних фактів. Види поведінки. Вивчення теми 11 передбачає: роботу з теоретичним матеріалом у вигляді презентації, нормативних документів під керівництвом викладача; усного опитування в навчальній аудиторії; роботу з викладачем у навчальній аудиторії із використанням нормативно-законодавчої; роботу з тестами у MIX learning та в комп'ютерному класі (М-409) за допомогою програми Assisten2. Самостійна підготовка студента до практичного заняття передбачає: використання методичних матеріалів викладених на навчальній платформі MIX learning СумДУ, основної та допоміжної літератури, інтернет ресурсів.

Тема 12. Правові основи медичного законодавства.

Пр12 "Правові основи медичного законодавства." (денна)

Державне регулювання охорони здоров'я й медичної діяльності як функція держави. Правові основи біоетики: медична етика й деонтологія у медичній практиці; біоетичне право як наука. Біоетичні права й свободи людини. Медичне правознавство у системі вищої медичної освіти. Медичне правознавство, як навчальна дисципліна. Правовідносини у сфері охорони здоров'я: поняття, склад. Фізичні та юридичні особи як суб'єкти правовідносин у сфері охорони здоров'я. Вивчення теми 12 передбачає: роботу з теоретичним матеріалом у вигляді презентації, нормативних документів під керівництвом викладача; усного опитування в навчальній аудиторії; роботу з викладачем у навчальній аудиторії із використанням нормативно-законодавчої бази; роботу з тестами у MIX learning та в комп'ютерному класі (М-409) за допомогою програми Assisten2. Самостійна підготовка студента до практичного заняття передбачає: використання методичних матеріалів викладених на навчальній платформі MIX learning СумДУ, основної та допоміжної літератури, інтернет ресурсів.

Тема 13. Юридична регламентація сфери охорони здоров'я.

Пр13 "Юридична регламентація сфери охорони здоров'я." (денна)

Медична допомога та послуга: правова сутність й характеристика за законодавством України. Поняття «здоров'я», «органи охорони здоров'я», «система охорони здоров'я». Основні напрямки державного регулювання охорони здоров'я та медичної діяльності. Основні принципи охорони здоров'я. Основні завдання Міністерства охорони здоров'я України. Предмет діяльності лікарні. Види допомоги у сфері медицини. Вивчення теми 13 передбачає: роботу з теоретичним матеріалом у вигляді презентації, нормативних документів під керівництвом викладача; усного опитування в навчальній аудиторії; роботу з викладачем у навчальній аудиторії із використанням нормативно-законодавчої бази; роботу з різними видами творчих завдань; роботу з тестами у MIX learning та в комп'ютерному класі (М-409) за допомогою програми Assisten2. Самостійна підготовка студента до практичного заняття передбачає: використання методичних матеріалів викладених на навчальній платформі MIX learning СумДУ, основної та допоміжної літератури, інтернет ресурсів.

Тема 14. Правовий статус: студента вищого навчального закладу, лікаря-інтерна, лікаря-спеціаліста, лікаря-педіатра, лікаря-стоматолога.

Пр14 "Правовий статус: студента вищого навчального закладу, лікаря-інтерна, лікаря-спеціаліста, лікаря-педіатра, лікаря-стоматолога." (денна)

Поняття «правовий статус». Правовий статус студента закладу вищої освіти. Здобувачі вищої освіти. Права та обов'язки осіб, які навчаються у закладах вищої освіти. Відповідальність за порушення навчальної дисципліни. Соціальні гарантії та компенсації випускникам ВМНЗ. Правовий статус лікаря-інтерна. Правовий статус лікаря-спеціаліста, лікаря-педіатра, лікаря дитячого стоматолога. Вивчення теми 14 передбачає: роботу з теоретичним матеріалом у вигляді презентації, нормативних документів під керівництвом викладача; усного опитування в навчальній аудиторії; роботу з викладачем у навчальній аудиторії із використанням нормативно-законодавчої бази; роботу з різними видами творчих завдань; роботу з тестами у MIX learning та в комп'ютерному класі (М-409) за допомогою програми Assisten2. Самостійна підготовка студента до практичного заняття передбачає: використання методичних матеріалів викладених на навчальній платформі MIX learning СумДУ, основної та допоміжної літератури, інтернет ресурсів.

Тема 15. Загальна структура й класифікація прав людини у сфері охорони здоров'я. Права пацієнта.

Пр15 "Загальна структура й класифікація прав людини у сфері охорони здоров'я. Права пацієнта." (денна)

Особисті немайнові права у галузі охорони здоров'я, що забезпечують існування фізичної особи. Право людини на здоров'я й охорону здоров'я; право людини на особисту недоторканість, свободу та гідність; право на інформовану згоду щодо медичного втручання; право на медичну допомогу; право на інформацію щодо стану свого здоров'я; право на тайну щодо стану свого здоров'я. Лікарська таємниця. Вивчення теми 15 передбачає: роботу з теоретичним матеріалом у вигляді презентації, нормативних документів під керівництвом викладача; усного опитування в навчальній аудиторії; роботу з викладачем у навчальній аудиторії із використанням нормативно-законодавчої бази; роботу з ситуаційними завданнями; роботу з тестами у MIX learning та в комп'ютерному класі (М-409) за допомогою програми Assisten2. Самостійна підготовка студента до практичного заняття передбачає: використання методичних матеріалів викладених на навчальній платформі MIX learning СумДУ, основної та допоміжної літератури, інтернет ресурсів.

Тема 16. Дефекти надання медичної допомоги.

Пр16 "Дефекти надання медичної допомоги." (денна)

Правова кваліфікація дефектів надання медичної допомоги. Ятрогенна патологія, місце ятрогенної патології у структурі несприятливих результатів медичних втручань. Юридична оцінка несприятливих результатів лікування хворих: лікарські помилки, нещасні випадки, професійні злочини. Особливості проведення експертизи дефектів надання медичної допомоги. Вивчення теми 16 передбачає: роботу з теоретичним матеріалом у вигляді презентації, нормативних документів під керівництвом викладача; усного опитування в навчальній аудиторії; роботу з викладачем у навчальній аудиторії із використанням нормативно-законодавчої бази; роботу з різними видами творчих завдань; роботу з тестами у MIX learning та в комп'ютерному класі (М-409) за допомогою програми Assisten2. Самостійна підготовка студента до практичного заняття передбачає: використання методичних матеріалів викладених на навчальній платформі MIX learning СумДУ, основної та допоміжної літератури, інтернет ресурсів.

Тема 17. Правопорушення й юридична відповідальність у сфері охорони здоров'я.

Пр17 "Правопорушення й юридична відповідальність у сфері охорони здоров'я." (денна)

Загальні питання юридичної відповідальності медичних працівників: цивільно-правова відповідальність лікувально-профілактичних закладів; адміністративна й дисциплінарна відповідальність медичних працівників; кримінальна відповідальність медичних працівників за вчинення професійних злочинів; поняття посадового злочину й посадової особи у сфері охорони здоров'я. Вивчення теми 17 передбачає: роботу з теоретичним матеріалом у вигляді презентації, нормативних документів під керівництвом викладача; усного опитування в навчальній аудиторії; роботу з викладачем у навчальній аудиторії із використанням нормативно-законодавчої бази; роботу з різними видами творчих завдань; роботу з тестами у MIX learning та в комп'ютерному класі (М-409) за допомогою програми Assisten2. Самостійна підготовка студента до практичного заняття передбачає: використання методичних матеріалів викладених на навчальній платформі MIX learning СумДУ, основної та допоміжної літератури, інтернет ресурсів.

Тема 18. Диференційний модульний контроль

Пр18 "Диференційний модульний контроль" (денна)

I-й етап: контрольне тестування. II-й етап: письмова відповідь на два теоретичні питання модуля. Робота в навчальних аудиторіях під контролем викладача: тестування у MIX learning СумДУ або у кімнаті М-409 за допомогою програми Assistent2, письмова відповідь на 2-а теоретичні запитання. Самостійна робота студента (підготовка до модуля): опрацювання основної та допоміжної літератури, стисле конспектування, робота з матеріалами викладеними на MIX платформі СумДУ, консультування з викладачем за допомогою електронної пошти, MIX платформи, Viber, Zoom, Google meet.

9. Стратегія викладання та навчання

9.1 Методи викладання та навчання

Дисципліна передбачає навчання через:

МН1	Електронне навчання
МН2	Практикоорієнтоване навчання
МН3	Кейс-орієнтоване навчання
МН4	Командно-орієнтоване навчання (TBL)
МН5	Самостійне навчання

Презентація матеріалу на платформі MIX learning СумДУ надає знання щодо основних положень у сфері судової медицини і медичного права з різних наукових точок зору. Тестування, творчі завдання з самопервіркою, консультації з викладачем за допомогою електронної пошти, MIX платформи, Viber, Zoom, Google meet є основою для самостійного навчання здобувачів вищої освіти (РН1–РН9). Заняття включають: усне опитування матеріалу, розбір кейсів, ситуаційних завдань, що надає можливість застосовувати теорію на практичних прикладах (РН2–РН9). Практико-орієнтоване навчання: участь студентів у розтингах померлих в реальному часі, участь в оглядах умовного місця події, застосування положень щодо захисту та охорони прав пацієнтів та лікарів, застосування правових позицій судово-медичної експертизи у сфері судових доказів у захисті основних прав і свобод суб'єктів медичного права (РН2–РН9). Командно-орієнтоване навчання, рольові ігри, навчальні дискусії розвивають здатність до відповідальності (РН2–РН6).

Під час підготовки до практичних занять за результатами практико-орієнтованого навчання студенти розвиватимуть навички самостійного навчання, швидкого критичного читання, синтезу та аналітичного мислення. Здатність спілкуватися офіційною професійною мовою лікарів, що забезпечує можливість як усного, так і письмового їх застосування, у тому числі у професійній сфері. Здатність створювати та оформлювати різні види документів у відповідності до правових, мовних та технічних норм документотворення та правил документообігу. Здатність збирати інформацію з різних джерел та її критично аналізувати. Здатності до колективної роботи, самовизначення, рішучості у прийнятті рішень та готовності до відповідальності.

9.2 Види навчальної діяльності

НД1	Підготовка до практичних занять
-----	---------------------------------

НД2	Електронне навчання у системах (перелік конкретизується викладачем, наприклад, Google Classroom, Zoom та у форматі Youtube-каналу)
НД3	Перегляд і аналіз навчально-наукових фільмів
НД4	Розв'язування ситуаційних задач
НД5	Обговорення кейсів
НД6	Тестування у MIX learning СумДУ
НД7	Підготовка до поточного та підсумкового контролю

10. Методи та критерії оцінювання

10.1. Критерії оцінювання

Визначення	Чотирибальна національна шкала оцінювання	Рейтингова бальна шкала оцінювання
Відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок	5 (відмінно)	$170 \leq RD \leq 200$
Вище середнього рівня з кількома помилками	4 (добре)	$140 \leq RD < 169$
Непогано, але зі значною кількістю недоліків	3 (задовільно)	$120 \leq RD < 139$
Можливе повторне складання	2 (незадовільно)	$0 \leq RD < 119$

10.2 Методи поточного формативного оцінювання

	Характеристика	Дедлайн, тижні	Зворотний зв'язок
МФО1 Взаємооцінювання (peer assessment)	Партнерська взаємодія, спрямована на покращення результатів навчальної діяльності за рахунок порівняння власного поточного рівня успішності із попередніми показниками. Забезпечує можливість аналізу власної освітньої діяльності.	Протягом усього періоду вивчення дисципліни	Корегування спільно зі здобувачами підходів до навчання з урахуванням результатів оцінювання

<p>МФО2 Консультування викладача під час складання судово-медичного діагнозу, протоколу розтину трупа, експертних висновків.</p>	<p>Складання діагнозу, протоколу розтину, експертних висновків передбачає демонстрацію вміння працювати із результатами дослідження трупа, закріплення практичних навичок із техніки розтину, дослідження живої особи, оцінювання та аналізу медичної документації, складання діагнозу з елементами диференційної діагностики, встановлення тяжкості травми. Робота усна або письмова, коли студент надає відповіді на питання про результати розтину, причини механізму та часу смерті; причини, механізму травми.</p>	<p>Протягом усього періоду вивчення дисципліни</p>	<p>Консультування викладача під час написання діагнозу, протоколу розтину, експертних висновків з усними коментарями. Здобувач отримує оцінку за діагноз, протокол, висновки (5 балів максимум).</p>
<p>МФО3 Тести (автоматизовані тести) для контролю навчальних досягнень здобувачів</p>	<p>Метод ефективної перевірки рівня засвоєння знань, умінь і навичок із навчальної дисципліни. Тестування дозволяє перевірити результати навчання впродовж вивчення дисципліни.</p>	<p>Протягом усього періоду вивчення дисципліни.</p>	<p>Максимальна кількість балів за тестування – 10 балів за умови отримання від 100% до 90% правильних відповідей. Мінімальний бал успішного складання тестів – 6 балів (60% правильних відповідей).</p>
<p>МФО4 Підсумкове тестування</p>	<p>Метод ефективної перевірки рівня засвоєння знань, умінь і навичок із навчальної дисципліни. Тестування дозволяє перевірити результати навчання по завершенню вивчення дисципліни.</p>	<p>На останньому занятті.</p>	<p>Максимальна кількість балів за тестування – 10 балів за умови отримання від 100% до 90% правильних відповідей. Мінімальний бал успішного складання тестів – 6 балів (60% правильних відповідей).</p>

<p>МФО5 Настанови викладача в процесі виконання практичних завдань</p>	<p>У настановах розкриваються методи педагогічного контролю за професійною діяльністю здобувачів. Ефективність визначається дотриманням усіх етапів виконання практичних завдань. Результативністю сформованості необхідних практичних умінь і навичок залежить від рівня сформованості практичної компетентності.</p>	<p>Протягом усього періоду вивчення дисципліни.</p>	<p>Консультування студентів в роботі під час демонстрації розтину або дослідження живої особи, пряме та непряме спостереження за роботою, активністю здобувачів із подальшим визначення рівня базової теоретичної та практичної підготовки.</p>
<p>МФО6 Опитування та усні коментарі викладача за його результатами</p>	<p>Надає можливість виявити стан набутого студентами досвіду навчальної діяльності відповідно до поставлених цілей, з'ясувати передумови стану сформованості отриманих результатів, причини виникнення утруднень, скоригувати процес навчання, відстежити динаміку формування результатів навчання та спрогнозувати їх розвиток.</p>	<p>Протягом усього періоду вивчення дисципліни.</p>	<p>За отриманими даними про результати навчання, на основі їх аналізу пропонується визначати оцінку як показник досягнень навчальної діяльності здобувачів.</p>
<p>МФО7 Розв'язування кейсів</p>	<p>Кейс-метод дозволяє розкрити та сформувати необхідні для подальшої трудової діяльності якості та здібності студентів-медиків, формує логічне мислення, аналітичні здібності, самостійність у прийнятті рішення, комунікативність, навички роботи з достатньо великим об'ємом інформації.</p>	<p>Протягом усього періоду вивчення дисципліни.</p>	<p>Оцінка здібності студента до клінічного та логічного мислення, обґрунтування своїх рішень, чітко висловлювати свої думки, визначення рівня теоретичної підготовки, що відображається у відповідній оцінці.</p>

10.3 Методи підсумкового сумативного оцінювання

	Характеристика	Дедлайн, тижні	Зворотний зв'язок
МСО1 Підсумкове тестування	Метод ефективною перевірки рівня засвоєння знань, умінь і навичок із навчальної дисципліни. Тестування дозволяє перевірити результати навчання по завершенню вивчення дисципліни.	На останньому занятті.	I-й етап диференційного модульного контролю. Максимальна кількість балів за тестування – 10 балів за умови отримання від 100% до 90% правильних відповідей. Мінімальний бал успішного складання тестів – 6 балів (60% правильних відповідей).
МСО2 Оцінювання письмових робіт диференційного модульного контролю	Визначається заключний рівень теоретичної підготовки здобувачів.	На останньому занятті.	II-й етап диференційного модульного контролю. Максимальна оцінка «5» за кожне питання.
МСО3 Вирішення кейсу, ситуаційного завдання	Визначається вміння студента аналізувати отриману інформацію, синтезувати та генерувати ідеї щодо вирішення поставленої проблеми на підставі наявних теоретичних знань та практичних умінь.	Протягом усього періоду вивчення дисципліни.	Проводиться на відповідних заняттях результат виконання НД впливає на комплексну оцінку за практичне заняття.
МСО4 Виконання групового практичного завдання	Метод дозволяє залучити всіх учасників до процесу обговорення та обґрунтування власної думки шляхом багатосторонньої комунікації, розвинути вміння вести професійну дискусію, виховати повагу до колег та здатність до генерації альтернативних ідей і пропозицій.	Протягом усього періоду вивчення дисципліни.	Проводиться на відповідних заняттях результат виконання НД впливає на комплексну оцінку за практичне заняття.

МСО5 Визначається рівень теоретичної підготовки здобувачів.	Визначається рівень теоретичної підготовки здобувачів.	Протягом усього періоду вивчення дисципліни.	Проводиться на кожному занятті результат виконання НД впливає на комплексну оцінку за практичне заняття.
МСО6 Усне опитування	Формує навички самостійної діяльності в студентів, спонукає до прагнення пошукового пізнання. Стимулює студентів до роботи з необхідною літературою, переводить процес навчання з рівня пасивного поглинання інформації на рівень активного її перетворення.	Протягом усього періоду вивчення дисципліни.	Проводиться на кожному занятті результат виконання НД впливає на комплексну оцінку за практичне заняття.
МСО7 Підсумковий контроль: диференційний залік	Метод ефективної перевірки рівня засвоєння знань, умінь і навичок із навчальної дисципліни. Тестування дозволяє перевірити результати навчання по завершенню вивчення дисципліни. Визначається заключний рівень теоретичної підготовки здобувачів.	На останньому занятті.	I-й етап диференційного модульного контролю. Максимальна кількість балів за тестування – 10 балів за умови отримання від 100% до 90%. II-й етап диференційного модульного контролю. Максимальна оцінка «5» за кожне питання.

Контрольні заходи:

	Максимальна кількість балів	Мінімальна кількість балів	Можливість перескладання з метою підвищення оцінки
Семестр викладання	200 балів		
МСО1. Підсумкове тестування	10		

Для очної форми навчання тестування проводиться у комп'ютерному класі (М-409) програма Assisten2. Для змішаної форми навчання передбачене тестування на навчальній платформі СумДУ MIX learning.	10	6	Ні
МСО2. Оцінювання письмових робіт диференційного модульного контролю	70		
Для очної форми навчання: студенти дають письмові відповіді на два теоретичні питання модуля під контролем викладача в навчальній аудиторії (М-410, М-414). Для змішаної форми навчання передбачена робота в Zoom програмі, студенти дають письмові відповіді на два теоретичні питання модуля під контролем викладача.	70	42	Ні
МСО3. Вирішення кейсу, ситуаційного завдання	8		
Виконання групового кейсу, розв'язування ситуаційного завдання, оцінювання об'єктивне структуроване. (4x2)	8	1	Ні
МСО4. Виконання групового практичного завдання	8		
Виконання групового кейсу оцінювання об'єктивне, структуроване. (4x2)	8	3	Ні
МСО5. Визначається рівень теоретичної підготовки здобувачів.	12		
Визначається рівень теоретичної підготовки здобувачів. (4x3)	12	1	Ні
МСО6. Усне опитування	12		
Формує навички самостійної діяльності в студентів, спонукає до прагнення пошукового пізнання. Стимулює студентів до роботи з необхідною літературою, переводить процес навчання з рівня пасивного поглинання інформації на рівень активного її перетворення. (4x3)	12	1	Ні
МСО7. Підсумковий контроль: диференційний залік	80		
Метод ефективною перевірки рівня засвоєння знань, умінь і навичок із навчальної дисципліни. Тестування дозволяє перевірити результати навчання по завершенню вивчення дисципліни. Визначається заключний рівень теоретичної підготовки здобувачів.	80	48	Ні

У разі засвоєння матеріалу модулю студенту за кожне практичне заняття присвоюється максимум 5 балів (оцінка виставляється в традиційній 4 бальній системі оцінювання). Наприкінці навчального семестру обраховується середнє арифметичне успішності студента.

Максимальна кількість балів, яку студент може отримати на практичних заняттях протягом навчального семестру – 120. Кількість балів студента вираховується за формулою помножити на середнє арифметичне та поділити на 5. За розв'язання ситуаційних завдань, кейсів, відповіді на творчі завдання участь у розтигах присвоюються такі бали: «5» – 5 балів, «4» – 4 бали, «3» – 3 бали, «2» – 0 балів. Тестування: «5» – 10 балів, «4» – 8 бали, «3» – 6 балів, «2» – від 5 до 0 балів. Загалом за тестування студент максимально може отримати 10 бали, мінімально необхідний бал 6. Обов'язковою умовою допуску до диференційного модульного контролю є успішне виконання всіх запланованих видів роботи з дисципліни і відсутність пропусків занять. Максимальна кількість балів за поточну навчальну діяльність студента – 120. Студент допускається до диференційного модульного контролю за умови виконання вимог навчальної програми та у разі, якщо за поточну навчальну діяльність він набрав не менше 72 балів. Диференційний модульний контроль проводиться відповідно до розкладу на останньому занятті в період сесії. Модульні білети містять 2 теоретичні запитання: одне питання з розділу «Судова медицина», друге – з розділу «Медичне право України» і охоплюють усі теми навчальної дисципліни (35 балів кожне). Диференційний модуль зараховується студенту, якщо він набрав не менше 48 балів з 80. У випадку незадовільного результату за підсумковий модульний контроль студент має право перескласти залік двічі. Студенти, які не з'явилися на залік без поважної причини, вважаються такими, що отримали незадовільну оцінку. Відмова студента виконувати підсумкове модульне завдання атестується як незадовільна відповідь. Передбачено перезарахування тем і балів з дисципліни, що були опановані здобувачем вищої освіти у неформальній освіті та підтверджені відповідним документом (сертифікатом, дипломом, свідоцтвом тощо) відповідно до Положення. Загальний бал з дисципліни не може перевищувати 200 балів.

11. Ресурсне забезпечення навчальної дисципліни

11.1 Засоби навчання

ЗН1	Навчальні аудиторії М-409 (комп'ютерний клас на 12 робочих місць, стаціонарна мультимедійна апаратура), М-410 (лекційна на 30 посадочних місць), М-414 (навчальний клас на 24 посадочних місць))
ЗН2	Музей макропрепаратів, архів мікропрепаратів, секційний зал патологоанатомічного відділення (вул. Привокзальна, 31, морг Сумської обласної лікарні)
ЗН3	Бібліотечні фонди
ЗН4	Інформаційно-комунікаційні системи
ЗН5	Комп'ютери, комп'ютерні системи та мережи
ЗН6	Мультимедіа, відео- і звуковідтворювальна, проєкційна апаратура (відеокамери, проєктори, екрани, смартдошки тощо)
ЗН7	MIX learning платформа СумДУ, сайт кафедри патологічної анатомії, сторінка кафедри у ФБ
ЗН8	Технічні засоби (кінофільми, радіо- і телепередачі, звуко- і відеозаписи та ін.)

ЗН9	Програмне забезпечення (для підтримки дистанційного навчання, Інтернет-опитування, віртуальних лабораторій, віртуальних пацієнтів, для створення комп'ютерної графіки, моделювання тощо та ін.)
-----	---

11.2 Інформаційне та навчально-методичне забезпечення

Основна література	
1	Судова медицина: підручник: в 2 кн. Кн. 1.: Судова медицина. / Б. В. Михайличенко та ін.; за заг. ред. Б. В. Михайличенка. – 5-те вид. – Київ : ВСВ «Медицина», 2019. – 448 с.
2	Судова медицина. Медичне законодавство: у 2 книгах. - Книга 2. Медичне законодавство: підручник (ВНЗ ІV р. а.) / Б.В. Михайличенко, В.А. Шевчук, С.С. Бондар та ін.; за ред. Б.В. Михайличенка. - 5-е вид. - 2020.
3	5261 Методичні вказівки до проведення практичних занять із розділу "Судово-медична танатологія" дисципліни за вибором "Судова медицина. Медичне право України" [Текст] : для студ. спец. 222 "Медицина", 228 "Педіатрія", 221 "Стоматологія" освітнього ступеня "магістр" денної форми навчання / Г. Ю. Будко, Б. І. Генсіцький, Л. І. Карпенко. — Суми : СумДУ, 2022. — 54 с.
4	Медичне право: підручник / С. О. Болдіжар та ін.; за заг.ред. С. Б. Булецки, М. В. Менджул. – Ужгород, 2021. – 720 с.
5	Forensic Medicine: textbook / В.В. Mykhailychenko, А.М. Biliakov, I.G. Savka. - 3rd edition. – Вид-во: «Медицина». – 2022, 3-є стереотипне видання. – 224 с.
Допоміжна література	
1	5435 Методичні вказівки до проведення практичних занять із розділу "Судово-медична травматологія" дисципліни за вибором "Судова медицина. Медичне право України" [Текст] : для студ. спец. 222 "Медицина", 228 "Педіатрія", 221 "Стоматологія", 229 "Громадське здоров'я" освітнього ступеня "магістр" денної форми навчання / Г. Ю. Будко, Т. В. Івахнюк, Л. І. Карпенко. — Суми : СумДУ, 2023. — 68 с.
3	Судова медицина: підручник / за заг. ред. О. І. Герасименко, К. О. Герасименко. – 4-те вид., перероб. та доп. – Львів: Магнолія, 2018. – 464 с.
4	Судова медицина: підручник / А. А. Бабанін та ін.. – Сімферополь: Ната, 2013. – 580 с.
5	Медичне правознавство: підручник / А. А. Бабанін та ін.. – Сімферополь: Ната, 2013. – 552 с.
6	Forensic Medicine: textbook / В.В. Mykhailychenko, А.М. Biliakov, I.G. Savka. - 2d edition. – Вид-во: «Медицина». – 2020, 3-є стереотипне видання. – 218 с.
7	Судова медицина та психіатрія [Електронний ресурс] : навч. посіб. / В. В. Кікінчук, С. М. Лозова, В. О. Гусева та ін. — Харків : Харків. нац. ун-т внутр. справ, 2019. — 184 с. http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/handle/123456789/6323

8	Судова медицина та судово-медичні експертизи [Текст] : навч. посіб. / І. М. Григус, В. О. Самороков, В. І. Цимбалюк, О. В. Цимбалюк. - Львів : Новий Світ-2000, 2021. — 208 с.
Інформаційні ресурси в Інтернеті	
1	MIX learning "Судова медицина. Медичне право України 2024-2025" 222 Медицина розробник Г.Ю. Будко https://mix.sumdu.edu.ua/info/nmk/fcadcd49-b0c9-4885-8305-9c33806c6731
2	Безкоштовний on-line курс "Вступ до конституційного права" відкритий сайт Prometheus https://courses.prometheus.org.ua/courses/course-v1:UzhNU+CL101+2018_T3/course/
3	Безкоштовний on-line курс "Роль лікаря у запобіганні, виявленні та реагуванні на випадки насильства над дітьми" відкритий сайт Prometheus https://courses.prometheus.org.ua/courses/course-v1:ILDC+DRCV101+2019_T3/course/
4	Безкоштовний on-line курс «Як протидіяти сексуальному насильству, пов'язаному з війною, та надавати допомогу постраждалим: керівництво для фахівців та фахівчинь» https://apps.prometheus.org.ua/learning/course/course-v1:LA_STRADA+CRSV_EXP101+2023_T1/home
5	Безкоштовний on-line курс «Як протидіяти сексуальному насильству, пов'язаному з війною, та надавати допомогу постраждалим: що має знати кожна та кожний» https://apps.prometheus.org.ua/learning/course/course-v1:LA_STRADA+CRSV101+2023_T1/home
6	Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07.12.1984 № 8073-X // http://zakon.rada.gov.ua/go/80731-10
7	Закон України "Основи законодавства України про охорону здоров'я" https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2801-12#Text
8	Наказ 6 МОЗ України https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0113-17#Text
9	Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 № 2341-III // http://zakon.rada.gov.ua/go/2341-14
10	Кримінальний процесуальний кодекс України від 13.04.2012 № 4651-VI // http://zakon.rada.gov.ua/go/4651-17
11	Інструкція про проведення судово-медичної експертизи https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0254-95#Text

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

№ з/п	Програма навчальної дисципліни	Усього годин	Навчальна робота, аудиторних годин				Самостійна робота здобувача вищої освіти за видами, годин					
			Усього, ауд. год.	Лекції	Практичні заняття	Лабораторні роботи	Усього, год.	Самостійне опрацювання матеріалу	Підготовка до практичних занять	Підготовка до лабораторних робіт	Підготовка до контрольних заходів	Виконання самостійних позааудиторних завдань
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
денна форма навчання												
Модуль 1. Судова медицина.												
1	Предмет і завдання судової медицини. Процесуально-організаційні основи судово-медичної експертизи в Україні.	2.5	2	0	2	0	0.5	0	0.5	0	0	0
2	Загальні питання судово-медичної танатології. Термінальні стани. Вірогідні й достовірні ознаки смерті.	2.5	2	0	2	0	0.5	0	0.5	0	0	0
3	Судово-медична експертиза трупів новонароджених. Судово-медична експертиза наглої смерті.	2.5	2	0	2	0	0.5	0	0.5	0	0	0
4	Загальні питання судово-медичної травматології. Судово-медична експертиза ушкоджень тупими й гострими предметами.	2.5	2	0	2	0	0.5	0	0.5	0	0	0
5	Судово-медична експертиза травматизму й транспортної травми.	2.5	2	0	2	0	0.5	0	0.5	0	0	0
6	Судово-медична експертиза вогнепальних ушкоджень.	2.5	2	0	2	0	0.5	0	0.5	0	0	0
7	Судово-медична експертиза механічної асфіксії.	2.5	2	0	2	0	0.5	0	0.5	0	0	0
8	Судово-медична експертиза потерпілих, звинувачуваних й інших осіб: приводи й порядок проведення. Встановлення тяжкості тілесних ушкоджень. Судово-медична експертиза спірних статевих станів й статевих злочинів.	2.5	2	0	2	0	0.5	0	0.5	0	0	0
9	Загальні відомості про отрути, механізм їх дії. Основи судово-медичної діагностики отруєнь.	2.5	2	0	2	0	0.5	0	0.5	0	0	0
10	Отрути з переважно місцевою дією (корозійні). Отрути з переважно загальною дією (резорбтивні).	2.5	2	0	2	0	0.5	0	0.5	0	0	0

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 2. Медичне право України.												
1	Загальні поняття й система юридичного права.	2.5	2	0	2	0	0.5	0	0.5	0	0	0
2	Правові основи медичного законодавства.	2.5	2	0	2	0	0.5	0	0.5	0	0	0
3	Юридична регламентація сфери охорони здоров'я.	2.5	2	0	2	0	0.5	0	0.5	0	0	0
4	Правовий статус: студента вищого навчального закладу, лікаря-інтерна, лікаря-спеціаліста, лікаря-педіатра, лікаря-стоматолога.	2.5	2	0	2	0	0.5	0	0.5	0	0	0
5	Загальна структура й класифікація прав людини у сфері охорони здоров'я. Права пацієнта.	2.5	2	0	2	0	0.5	0	0.5	0	0	0
6	Дефекти надання медичної допомоги.	2.5	2	0	2	0	0.5	0	0.5	0	0	0
7	Правопорушення й юридична відповідальність у сфері охорони здоров'я.	2.5	2	0	2	0	0.5	0	0.5	0	0	0
Модуль 3. Диференційний модульний контроль.												
1	Диференційний модульний контроль	2.5	2	0	2	0	0.5	0	0.5	0	0	0
Контрольні заходи												
1	диференційний залік	6	0	0	0	0	6	0	0	0	6	0
Індивідуальні завдання												
1	інші індивідуальні завдання	99	0	0	0	0	99	0	0	0	0	99
<i>Всього з навчальної дисципліни (денна форма навчання)</i>		<i>150</i>	<i>36</i>	<i>0</i>	<i>36</i>	<i>0</i>	<i>114</i>	<i>0</i>	<i>9</i>	<i>0</i>	<i>6</i>	<i>99</i>

	<p style="text-align: center;">РЕГЛАМЕНТ ДИСЦИПЛІНИ «Судова медицина. Медичне право України»</p> <p>Ступінь вищої освіти Другий рівень вищої освіти, НРК – 7 рівень, QF-LLL – 7 рівень, FQ-EHEA – другий цикл Спеціальність: освітня програма 228 Педіатрія: Педіатрія Рік навчання 2024 Семестр 7 семестр Форма навчання денна Мова викладання українська</p>
Викладач(і)	Будко Ганна Юріївна
Контактна інформація викладача	Будко Ганна Юріївна к.м.наук, доцент кафедри патологічної анатомії e-mail au.budko@med.sumdu.edu.ua Адреса: м. Суми, вул. Харківська, 116, корпус "М", 4-й поверх, кімната 406.
Час та місце проведення консультацій	Четвер першого тижня о 17.00-18.20 СумДУ, корпус "М", кімнати: 409, 410, 414.
Посилання на освітні платформи для онлайн занять	Join Zoom Meeting https://sumdu-edu-ua.zoom.us/j/5845293109?pwd=WjRSZGhzbmdwVUIUTGVJZjhCbmwzZz09
Посилання на силабус в каталозі курсів	https://pg.cabinet.sumdu.edu.ua/report/syllabus/0e51738f3ab2492bcd a5fc308fd4ab0d4297222
Засоби зворотного зв'язку із групою щодо отримання та опрацювання виданих матеріалів	електронна пошта, MIX платформа, Viber, Telegram, Zoom, Google meet.

ПОЛІТИКИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Політика щодо академічної доброчесності

Всі роботи, визначені регламентом, повинні бути виконані здобувачем самостійно. Під час виконання письмового модульного або підсумкового контролю списування заборонене. Роботи здобувача вищої освіти не повинні містити плагіату, фактів фабрикації та фальсифікації списування. Всі письмові роботи проходять перевірку унікальності з наступним аналізом викладачем результатів перевірки з метою визначення коректності посилань на текстові та ілюстративні запозичення.

Під час вивчення дисципліни неприпустимими також є інші прояви академічної недоброчесності, перелік яких визначено Кодексом академічної доброчесності університету.

У разі, якщо викладачем виявлено порушення академічної доброчесності з боку здобувача вищої освіти під час вивчення навчальної дисципліни, викладач має право вчинити одну з наступних дій:

- знизити на величину до 40% включно кількість балів, отриманих при виконанні завдання на практичному занятті;
- надати рекомендації щодо доопрацювання обов'язкового домашнього завдання із зниженням підсумкової кількості отриманих балів на величину 25% включно;
- не зараховувати обов'язкове домашнє завдання без надання права його перероблення;
- призначити перескладання письмового модульного або підсумкового контролю із зниженням підсумкової кількості отриманих балів на величину до 15% включно;

- відмовити в перескладанні письмового модульного або підсумкового контролю.

Політика щодо використання інструментів штучного інтелекту при виконанні завдань навчальної дисципліни

Політика використання інструментів штучного інтелекту (ChatGPT, Tome тощо) оголошується викладачем на початку курсу.

Політика використання інструментів штучного інтелекту (ChatGPT, Tome тощо) оголошується викладачем на початку курсу.

Несанкціоноване використання інструментів штучного інтелекту є порушенням академічної доброчесності.

Політика щодо використання матеріалів з джерел відкритого доступу

У разі використання здобувачами освіти матеріалів із джерел відкритого доступу для підготовки робіт, визначених силабусом та регламентом навчальної дисципліни, вони обов'язково мають дотримуватись умов ліцензій Creative Commons на використання об'єктів авторського права.

Політика щодо відвідування

Студент має відвідати 100% практичних занять. У випадку пропуску занять студент повинен відпрацювати пропущене заняття відповідно до розкладу відпрацювань, затвердженому на кафедрі за наявності відповідного розпорядження деканата. Якщо студент пропустив практичне заняття з поважної причини, то за наявності дозвільного документа тема відпрацьовується без відпрацювання часу у вівторок кожного тижня о 17.30-18.50. Якщо студент пропустив заняття з неповажної причини, то за наявності дозвільного документа відпрацьовується час й тема заняття у вівторок кожного тижня о 17.30-18.50.

Політика щодо дедлайнів та перескладання

Студент має право на 2 спроби перескладання диференційного модульного контролю з дисципліни. Час перескладання узгоджується з викладачем і деканатом. Під час перескладання студент проходить: тестування та дає письмову відповідь на два теоретичних питання модуля.

Політика щодо оскарження результатів оцінювання

Оскарженню можуть підлягати результати оцінювання з модульних та семестрових атестацій. Для цього здобувач має подати апеляцію на ім'я директора/декана у день проведення атестаційного заходу чи після оголошення результатів його складання, але не пізніше наступного робочого дня. За розпорядженням директора створюється комісія з розгляду апеляції.

За рішенням апеляційної комісії оцінка може змінюватися у разі встановлення порушень під час проведення атестацій.

Критерії оцінювання

Політика оцінювання

Оцінка з дисципліни, визначається як сума балів за поточну навчальну діяльність (не менше 72) та балів за підсумковий модульний контроль (не менше 48). Кількість балів за поточну діяльність вираховується за формулою $120 \times \text{середнє арифметичне успішності студента}$ у 4 бальній системі оцінювання поділена на 5. Підсумковий модульний контроль проводиться наприкінці навчального семестру у формі письмового заліку, при цьому оцінці «5» відповідає 80 балів, «4» - 64 бали, «3» - 48 балів, «2» - 0 балів. У випадку незадовільного результату за підсумковий модульний контроль студент має право перескласти залік. Студенти, які не з'явилися на залік без поважної причини, вважаються такими, що отримали незадовільну оцінку. Відмова студента виконувати підсумкове модульне завдання атестується як незадовільна відповідь. Передбачено перезарахування тем з дисципліни, що були опановані здобувачем вищої освіти у неформальній освіті та підтвержені відповідним документом (сертифікатом, дипломом, свідоцтвом тощо).

Узгодження результатів навчання з методами викладання, навчання та оцінювання

Результат навчання	Види навчальних занять	Види навчальної діяльності	Методи, технології викладання і навчання	Засоби навчання	Методи та критерії оцінювання
РН1	Пр1-Пр10	НД2, НД6, НД7, НД3, НД5, НД4, НД1	МН1, МН2, МН3, МН4, МН5	ЗН1, ЗН2, ЗН4, ЗН5, ЗН6	МСО5, МСО7, МСО1, МСО2, МСО6, МСО3, МСО4
РН2	Пр1-Пр4	НД2, НД6, НД7, НД3, НД5, НД4	МН1, МН2, МН3, МН4	ЗН1, ЗН2, ЗН5, ЗН6	МСО5, МСО7, МСО1, МСО2, МСО6, МСО3, МСО4
РН3	Пр3	НД2, НД6, НД7, НД3, НД5, НД4	МН1, МН2, МН3, МН4	ЗН1, ЗН4, ЗН5, ЗН6	МСО5, МСО7, МСО1, МСО2, МСО6, МСО3, МСО4
РН4	Пр5-Пр10	НД2, НД6, НД7, НД3, НД5, НД4, НД1	МН1, МН2, МН3, МН4, МН5	ЗН1, ЗН2, ЗН3, ЗН5, ЗН6	МСО5, МСО7, МСО1, МСО2, МСО6, МСО3, МСО4
РН5	Пр5, Пр6, Пр7	НД2, НД6, НД7, НД4, НД5, НД1	МН1, МН3, МН4, МН5	ЗН1, ЗН6, ЗН7, ЗН9	МСО5, МСО7, МСО1, МСО2, МСО4, МСО3
РН6	Пр1, Пр9	НД2, НД6, НД7, НД1, НД5	МН1, МН5	ЗН5, ЗН9	МСО5, МСО7, МСО1, МСО2, МСО3
РН7	Пр12-Пр13, Пр15	НД2, НД6, НД7, НД4, НД5, НД1	МН1, МН3, МН4, МН5	ЗН1, ЗН2, ЗН5, ЗН6	МСО5, МСО7, МСО1, МСО2, МСО4, МСО3
РН8	Пр16-Пр17	НД2, НД6, НД7, НД4, НД5, НД1	МН1, МН3, МН4, МН5	ЗН1, ЗН2, ЗН3, ЗН6	МСО5, МСО7, МСО1, МСО2, МСО4, МСО3
РН9	Пр1-Пр18	НД2, НД6, НД7, НД3, НД5, НД4, НД1	МН1, МН2, МН3, МН4, МН5	ЗН1, ЗН2, ЗН3, ЗН4, ЗН8	МСО5, МСО7, МСО1, МСО2, МСО6, МСО3, МСО4